וכן בדיני ממונות. תימה דאמר בירושלמי[ב] וכן בקדושין הלא דתימא בשטר אבל בכסף לא וי"ל דהכא בתר דתקון רבנן שבועת היסת[א]: **לעולם קסבר המלוה את חבירו בעדים א"צ לפורעו בעדים בו'.** תימה דמשמע דאי הוה אמרינן דצריך לפורעו בעדים לא ניחא שפיר וליתא דאפי' למ"ד דצריך לפורעו בעדים ניחא שפיר דמהמני[ג] דהא קי"ל (שבועות דף מה:) דאפי' למ"ד המלוה לחבירו בעדים צריך לפורעו בעדים המפקיד לחבירו בעדים אין צריך להחזירו בעדים דנאמן הוא לומר החזרתיו לך במיגו דאי בעי אמר נאמנתו והכא אייר בפקדון דהא פקדון איהו אלא העדים שהלוה מסר להני כדי להוליכו ומ"כ נאמנים לומר פרעונום מגו דיכולים לומר החזרום לגוה וי"ל דמ"מ אפי' גבי פקדון אין נאמנים אלא בשבועה כדאמר התם (ב"ב ד' ע:) אמו כי אמר נאמנתו מי לא שבועה בעי וכל עד שאינו נאמן בלא שבועה אין ממש בעדותו כמו שאפרש בסמוך:

והשתא דתקון רבנן שבועת היסת בו'. וא"ת מ"מ למה לא יהיו העדים נאמנים לאחר שנשבעו לומר פרעונום שהרי שוב אינם נוגעים בעדות ואומר ר"י דלכך אין נאמנים לאחר שנשבעו משום דרחמנא אמר (דברים יט) על פי שנים עדים יקום דבר דמשמע הנאמנים[ד] בדיבור בלבד אבל העדים הטעונים לישבע קודם שיאמנו דבריהם אין ממש בעדותם ויש מקשים היאך אמרינן מגו דיכלי למימר אהדרי' לגוה כיון דשנים הם הא אמר[ה] בפרק האשה שנתארמלה (כתובות דף יח:) לא שנו אלא דאמרי אנוסים היינו מחמת נפשות אבל אמרו אנוסים מחמת ממון אין נאמנים ומקשה התם ר"י אמאי לא יהו נאמנים לומר אנוסים היינו מחמת ממון במיגו דאי בעי אמרו אנוסים היינו מחמת נפשות ומתרץ ר"י דבשני עדים לא שייך לומר מגו שיהו נאמנים במגו לפי שאין האחד יודע מה בדעת חבירו לטעון[ב] א"כ הכא אמאי נאמנים במגו ואומר הר"ר יעקב מקולי דבטענה שנפטרים בה מממון כי הכא בטוחים הם זה על זה שיאמרו דבר אחד ולכך אמרינן הכא דנאמנים במגו אבל בהיא דפ' האשה שנתארמלה (שם) לילכא דרבא דממונא לגבי העדים התם ולאי אין נאמנים במגו כי אין עד אחד יודע מה בדעת חבירו לטעון: **תנן התם נערה המאורסה היא ואביה מקבלין גיטה.** פי' הקונטרס דוקא נערה אבל קטנה[ג] דברי הכל אביה ולא היא ואע"ג דאמרינן בפרק התקבל (גיטין דף סה.) ג' מדות בקטנה וקאמר וכגנדו בקטנה מתגרשת בקידושי אביה פי' שמקבלת גיטה ל"ל דמיירי ביתומה או בנשואה ואפי' יש לה אב[מ] אבל מן האירוסין אביה ולא היא ומיהו קשה דלקמן בשמעתין[ד] קאמר קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גיטה לידה משמע אבל כשהגיע גט לידה מגורשת[ו] ואע"ג דמוקי כשאין לה אב היינו משום דקשיא ליה דיוקא דהא נערה ה"ז גט אבל מ"מ מתחלה הוה ס"ד דמיירי בשיש לה אב ואפ"ה משמע כשיגיע גט לידה מגורשת ש"מ קטנה יש לה יד לקבל גיטה לכך פי' ר"י בר"מ דנקט נערה וה"ה קטנה[ד] והא דנקט נערה להודיענו כחו דר' יהודה דאפי' בנערה אביה ולא היא ושוב חזר בו רש"י והגיה בפירושו דנקט נערה וה"ה קטנה. [וע"ע תוס' גיטין סד: ד"ה נערה]:

וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש. פי' בקונטרס לא ע"י עצמה ולא ע"י אביה לפי שהיא כשוטה ושוטה ממעטינן ידיה[פ] ור"מ פי' דקטנה מתגרשת ע"י אביה[ה] ומביא ראיה מירושלמי[ע] דקאמר התם מה טעם שוטה אינה מתגרשת פליגי בה אמוראי חד אמר [ד]משום גרירה פירוש שלא יהו נמשכים אחריה להפקירה וחד אמר משום שאינה יכולה לשמור את גיטה פי' שחוזרת ובעי מאי ביניייהו איכא ביניייהו תלת מילי עבר וגירש יש לה אב ויכול לשמור גיטה עתים שוטה ועתים חלומה ופר"ת עבר וגירש למ"ד משום גרירה מגורשת דכיון דלא הוי האי איסורא דגגרת אלא מדרבנן שרי בדיעבד[פ] למ"ד משום דמשלחה וחוזרת אינה מגורשת דכיון דהוי האי איסורא דאורייתא אסור אפי' בדיעבד[ד] יש לה אב ויכול לשמור גיטה למ"ד משום גרירה אסור לגרשה לכתחילה ולמ"ד משום דמשלחה וחוזרת אפי' לכתחילה מתגרשת[ה] דזו אינה חוזרת לפי שאביה משמרה שלא תחזור עתים שוטה ועתים חלומה למ"ד משום גרירה אסור לגרשה לכתחילה דילמא ינהגו בה מנהג הפקר למ"ד משום דמשלחה וחוזרת זו אינה חוזרת כשמגרשה כשהיא חלומה ויכול לגרשה כשהיא חכמה א"כ משמע מתוך הירושלמי דקטנה כשיש לה אב יכולה להתגרש כדפרישית יש לה אב לשמור את גיטה למ"ד משום דמשלחה וחוזרת מתגרשת דזו אינה חוזרת שאביה משמרה שאינה חוזרת אע"ג דקאמר התם דמשום גרירה אסור ה"מ בגדולה והיא שוטה לפי שיש לה תאוה ובני אדם להוטים אחריה דנהי נמי שאינה חוזרת מ"מ איכא אבל בקטנה דלאו בת תאוה ליכא למיחש משום גרירה אבל אם אינו יודע מה הלוה ואם הלוה שבכל טענה שיטענו לפטור את עצמם הם נאמנים, ואע"ג דאיכא סהדי דאמרי להו באפייהו הוליכו זה לו, מיגו דאי בעי אמרי החזרנו לך, דהא אין צריך להחזיר לו בעדים, וזה כשמואל דאמר פ"ק דגיטין [יד, א] שאם בא לחזור חוזר, כמו שביארנו שם.[ו] הילכך הואיל והם פטורים מן הלוה כשטוענים שנתנו המנה למלוה אע"ג דמלוה לא מודה מהמני נמי לעדות שלמה, דהיינו גבי מלוה, שהרי אין נוגעים בעדותם כדפרישנא. **אבל השתא דתקון רבנן שבועת היסת.** בכל טענה, ואפילו כופר בכל דאי אמרי מהדרינן ללוה לא מהמני כדבורא בלחוד, ליכא מגו ונוגעים בעדותן הם שאם לא יודה המלוה הפרעון אינם נפטרים מן הלוה אלא בשבועה אינם נאמנים לגבי לוה כמו עדים. **הילכך משתבעי אינהו דיהבו למלוה.** שבועת היסת, דהוי להו כמאן דאמר ק) מנה לי בידכם שהרי נתתיו לכם לפרעו לפלוני ולא עשיתם, והם טוענים אין לך בידינו כלום שהרי פרעונוהו לפלוני כמו שאמרת לנו ונשבעים היסת ונפטרו מן הלוה והמלוה נשבע שבועת המשנה שלא נטל, דומיא דחנוני על פנקסו שנשבע כעין שבועת היסת ונתן לפועלים שכרן כמו שאמר לו בעל הבית ופרעו בעל הבית. כך פי' הרי"ף. והר"ם נראה שפירש שהמלוה נשבע שבועת היסת ג"כ, שהשליח נשבע על טענת המלוה והמלוה על טענת השליח כמו שכתוב בשלוחין [פ"א ה"ז, ענ"מ]. ודוקא דשלשתן שם והשליח מכחיש בעל החוב שאומר שלא פרעו והשליח אומר שפרעו, אבל אם אינו זה בפני זה אין המשלח יכול להשביע היסת לא השליח ולא המלוה, שאין כאן מי שטוענ עליו ודאי כדי שישבע היסת, אלא מחרים חרם סתם ומשלם חובו [רמב"ם שם]. וכן עיקר, דלא [דמי] לחנוני דהתם אין בעל הבית יודע שהוא חייב לו כלום, אבל הלוה [יודע] שהוא חייב לו ואינו יודע אם פרעו אם לאו. (וכ"ש) [ור"ש] נראה דלא גריס ועדים מיפטר פטירי, ופירש דעדים נאמנים לגבי מלוה מגו דאי בעי אמרי אהדרינהו ללוה. וזה תימה דהיכן מצינו מגו דחד גברא לאידך גברא, והיאך אהדרינהו ללוה, למ"ש הרי"ף בתשובת שאלה גבי ההיא דגרסינן בגיטין פ"ק [יד, א] הולך מנה לפלוני שאני חייב לו ורצה לחזור אינו חוזר שאם החזירם ללוה הדין עם השליח, והשתא ליכא מגו דאי אמרי אהדרינהו ללוה ויתבע הממון מהם. ומתרצי דלא איירי הרי"ף ז"ל אלא כשהלוה עני ומשום דינא דגרמי או גרמא דנזקין הוא דקא נגעה בה, אבל אם הוא עשיר לא, והכא מיירי שהוא עשיר. **ירושלמי** וכו' מסתברא דהלכתא כר' יוסי ואפילו קדשה בקדושי כסף אמרינן הן הן שלוחיו הן הן עדיו***. **תנן התם.** בגיטין פרק התקבל לי גיטי [סד, ב]. **נערה.** אבל קטנה דברי הכל דידה לאו כלום אלא דאביה כמו שנבאר למטה. לקדושין. דלרבנן בין היא בין אביה מקבלין קידושיה.

*גירסת רבינו היה כגירסת הס"א שהביא הב"ח בהגהותיו כאן (ד"ו). **אולי צ"ל ולא מחמת דטענין ליה לוה דטענתו טענת שמא היא וכו' (ד"ו). [ובכת"י הניח הסופר בין 'ולא' ל'דטענין' מקום חלק כשתי תיבות]. ***המעיין בירושלמי כאן משמע דלר"י אפילו לאחר שתקנו שבועת היסת נעשה עד לענין קדושין (ד"ו).

עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פ"א מהל' שלוחין הל"ז סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' קכא סעי' ט:
מג ב מיי' פי"א מהל' מלוה ולוה הל"א סמג עשין לה טוש"ע חו"מ סי' ע סעי' ג:
מד ג מיי' פ"א מהל' שלוחין הל"ז סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' קכא סעי' ט:
מה ד מיי' פ"ב מהל' גירושין הל' יח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' ב:
מו ה מיי' שם הל"ט טוש"ע אה"ע סי' לז סעי' ד:
מז ו מיי' פ"ג מהל' אישות הל"ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לז סעי' ד:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה היא ואביה וכו' אבל מן הנשואין. עיין בגמות קט ע"א רש"י ד"ה קטנה שהשילה. ובסנהדרין סט ע"א רש"י ד"ה קנאה. ולעיל י' ע"א תד"ה ומקבל: תוס' ד"ה והשתא בו' בפ' האשה שנתארמלה ל"ש וכו'. לא שנו אלא דאמרו אנוסים היינו מחמת ממון אבל מחמת נפשות הרי אלו נאמנים כנ"ל:

תוס' ר"י הזקן

בדיני ממונות. אם אומר לשנים הוליכו מנה לפלוני שאני חייב לו הם השלוחים והם עדי הפרעון. עדים למה לי?. אע"ג דהלוה לו בעדים כי אמר פרעתי מהימן. צריך לפרעו. ונמצא לוה צריך לעדים כשיפרענו. אלא אמאי נאמנים נוגעים בעדות נינהו. דאי אמר מלוה לא נפרעתי אמר להם לוה פרעוני מה ששלחתי בידכם והם אינם נאמנים לומר החזרנו לך המנה אם נתן להם בעדים ושמא עכבו המנה בידם וטוענין שנתנוהו למלוה. אגא פרעתיך. אם הלוה טוען שהוא פרע המלוה היה נאמן אבל הוא טוען ששלח לו מעותיו על ידי אלו נמצא שהוא אינו יודע וצריך עדים לפרענו אלו. הני. שלוחין הם כשרים לעדות זו שאינם נוגעים בעדותן שהרי הם פטורים מן הלוה בשכל טענה שיטענו לפטור את עצמם הם נאמנים, ואע"ג דאיכא סהדי דאמרי להו באפייהו הוליכו זה לו, מיגו דאי בעי אמרי החזרנו לך, דהא אין צריך להחזיר לו בעדים, וזה כשמואל דאמר פ"ק דגיטין [יד, א] שאם בא לחזור חוזר, כמו שביארנו שם.[ו] הילכך הואיל והם פטורים מן הלוה כשטוענים שנתנו המנה למלוה אע"ג דמלוה לא מודה מהמני נמי לעדות שלמה, דהיינו גבי מלוה, שהרי אין נוגעים בעדותם כדפרישנא. **אבל השתא דתקון רבנן שבועת היסת.** בכל טענה, ואפילו כופר בכל דאי אמרי מהדרינן ללוה לא מהמני כדבורא בלחוד, ליכא מגו ונוגעים בעדותן הם שאם לא יודה המלוה הפרעון אינם נפטרים מן הלוה אלא בשבועה אינם נאמנים לגבי לוה כמו עדים. **הילכך משתבעי אינהו דיהבו למלוה.** שבועת היסת, דהוי להו כמאן דאמר ק) מנה לי בידכם שהרי נתתיו לכם לפרעו לפלוני ולא עשיתם, והם טוענים אין לך

מסורת הש"ס

א) ב"ב ד' ע"ב. ב) [ע"ע תוס' בהרשב"א ובמ"ק], ג) ב"מ קט. כתובות יח. שבועות מא:. ד) ב"ב כט., ה) [ב"מ ס ע"ב. שבועות מ ע"ב], ו) גיטין סד:. ז) [בכת"י: אמר. וכנלע"ל], ח) [ב"מ ו ע"א, ע"ב], ט) [בכ"י שב"מ": כמאמר להן וכו' מלוה יאמר שאין וכו'], י) [ל"ל וא"ר ישמעאל. [מרלה כהן], ועיין רש"ס], כ) [דפרקין], ל) [בדפו"ר: בדיבורם], מ) [עי' לעיל י ע"א תוד"ה ומקבל], נ) [גיטין סג ע"א], ס) ס"א וו"ס, ע) [דיבורות פי"ד ה"א], פ) [ל"ל ומ"ד. (רש"ל)], צ) [וע"ע בסו"ד דביבו כאן ד"ה הילכך אית דמקשו וכו', ובריטב"א], ק) [נראה דיש להוסיף לוה],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר להו פרעוני (אלא לעולם קסבר המלוה וכו' ומגו דיכלי) תא"מ וי"ב ס"א ואי קסבר המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים הני עדים למה לי אלא לעולם קסבר המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים ואי אמר אנא פרעתיך הכי נמי הב"ע דא"ל פרעתיך על ידי שליח ואמטו להכי צריך לעדים ועדים נמי מגו דיכלי כו': (ב) רש"י ד"ה היא ואביה וכו' יאיתא לרוה (ודוקא נערה אבל קטנה אביה ולא היא) תא"מ וי"ב זהו מה שפרש"י קודם חזרה והראמון הוא לאחר חזרה: (ג) תוס' ד"ה לעולם וכו' דהא קיימא לן. נ"ב בפ' חזקת הבתים דף מה ע"ב: (ד) ד"ה תנן וכו' דלקמן בשמעתין. נ"ב דף מד ע"ב:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

מוסף תוספות

הובא בעמוד הבא.

תוס' ר"י הזקן (המשך)

יהיו נאמנים כנגד המלוה מגו דאי בעי אמרי החזרנו ללוה, אי לאו משום טעמא דפרישנא. ופיר"ש והשתא דתקון רבנן שבועת היסת ליכא מגו דהאי דאמרי פרענו למלוה שלא רצו לישבע, ואי אמרי אהדריניה ללוה נשבעין שבועת היסת. [וקשה] וכי אמרי פרענו למלוה אם המלוה מכחישם אמאי לא מחייבי שבועת היסת. (ופירש) [וגם מה שפירש] שם עדים נשבעין שבועת המשנה דומיא דפועלים, מי דמי, התם חנוני שליח לתת להם שכרם וחזקתו שעשה, הכא הם שלוחים לתת למלוה וחזקתם שעשו. ועוד התם פועלים נשבעים ונוטלים והכא נשבעים ונפטרים והוי כמנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי שאינו נשבע אלא היסת. והעיקר, דעדים נשבעים היסת, והואיל והם נשבעים היסת מלוה נמי ישבע היסת, דמלוה דמכחישי ליה סהדי משתבע ולא דטעין ליה ללוה דתניא טענה טעות שמא היא** כמו שביארנו בכל הנשבעין. אית דמקשו דהכא אמרינן דיכלי למימר